

Den pædagogiske læreplan - det fælles pædagogiske grundlag

Pædagogisk læreplan for:

Dagtilbud

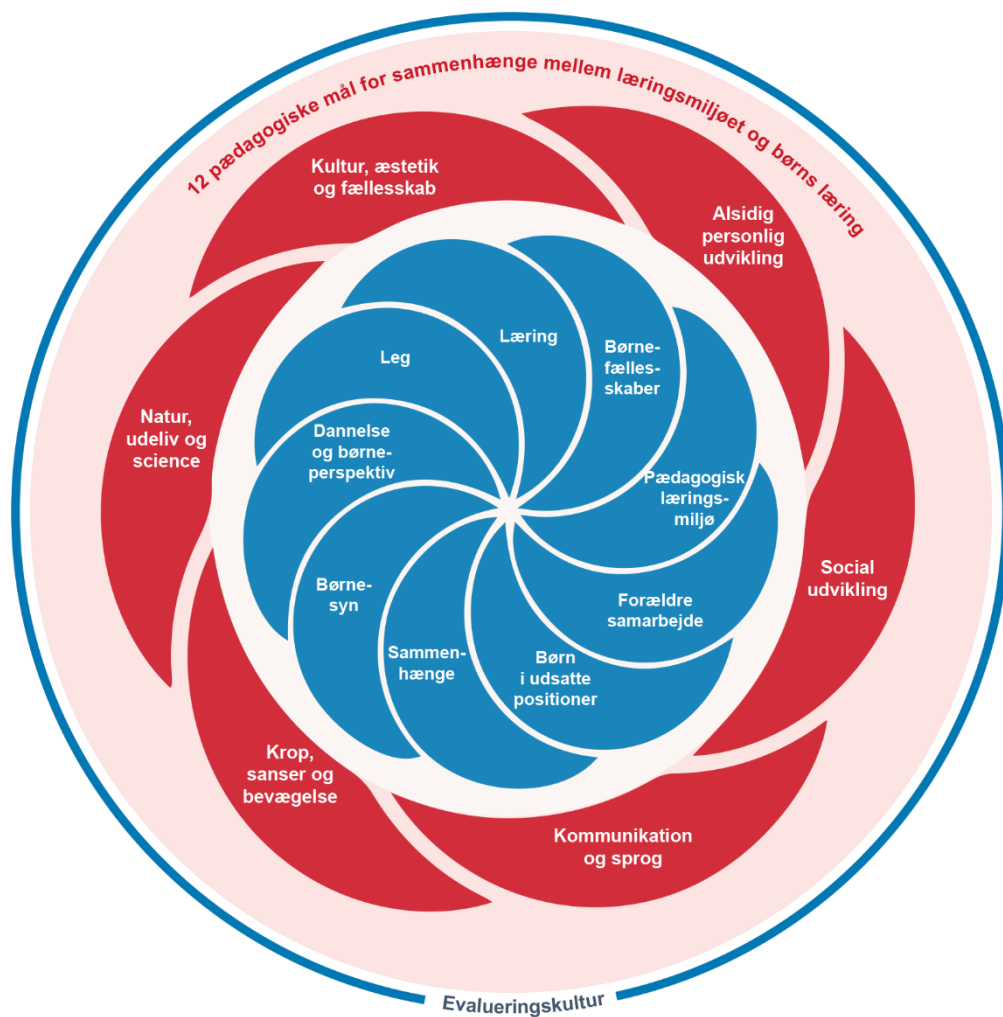
Dagtilbuddet Christiansbjerg

Afdeling

Årstal

2023

Den pædagogiske læreplan og det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbuddene i Aarhus Kommune udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende 12 pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse.

Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold*. Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen.

Hvem er vi?

Vores dagtilbud er beliggende i Aarhus N og består af syv afdelinger: Vuggestuen Lillefod, Den integrerede institution Drivhuset, Den integrerede institution Haven, Børnehuset Malmøgade, Idrætsinstitutionen Motalagade, Børnehaven Kløverparken og Børnehaven Thorshavnsgade, der har tilknyttet en afdeling til børn med handicap. De syv afdelinger ligger alle på Christiansbjerg, og alle har gåafstand til det attraktive naturområde Vestereng, hvor der både er skov, sø og bæk. Dette område bliver brugt flittigt af alle vores afdelinger, og grundet vores centrale beliggenhed har vi samtidig mulighed for at benytte os af Risskov skov, stranden og byens mange tilbud. Arbejdet i Dagtilbuddet Christiansbjerg bygger på respekten for det enkelte menneske – barn som voksen. Vi skal respektere andre menneskers ret til egne livsværdier, meninger og erfaringer. Respekten skal være gensidig og bygge på ligeværdighed, hvilket betyder, at samtidig med at man respekterer andre, har man krav på andres respekt.

Vores samarbejde tager afsæt i et fælles pædagogisk grundlag, men der er stadig individuelle forskelle, som er med til at udvikle det samlede dagtilbud, og som bevirker at vores tilbud kan dække forskellige forældreønsker.

På baggrund af dette har vi valgt at opdele vores læreplan i to separate dele. Den første del omhandler det pædagogiske afsæt som danner et fælles fundament for dagtilbuddet. Den anden del omhandler læreplanstemaerne og udarbejdes i den enkelte afdeling.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Vores børnesyn

- Det at være barn har en værdi i sig selv, og alle børn skal anerkendes for deres væren.
- Alle børn skal have mulighed for at bruge deres potentiale og drage nytte af det, så de klarer sig bedst muligt ud fra deres forudsætninger.
- Alle børn skal rummes, både de, der tænker med hovedet, med hjertet og med kroppen.

Børnene gør det bedste de kan - lykkes de ikke, er det os der skal gøre noget andet.

Børn er grundlæggende kompetente og selvstændige, samtidig med at de har brug for omsorg, udfordringer, positive forventninger og tillid fra omgivelserne.

Børn har ret til at være børn, til at være forskellige og til at udvikle sig i forskelligt tempo.

Gennem vores børnesyn sikrer vi, at alle børn har oplevelsen af samhørighed i fællesskabet.

Eksempelvis giver vi børnene passende ansvar i daglige opgaver og rutiner – bl.a. at dele

madpakker ud, være den der går forrest på tur, deltage i planlægning af aktiviteter osv. På den måde får børnene oplevelsen af at være betydningsfulde i fællesskabet.

Vores rolle

- Børnenes følelser og reaktioner skal anerkendes og respekteres. Når barnet reagerer, er der en grund til det. Det er vi voksnes ansvar at se bag om barnets adfærd og være vedholdende i vores forsøg på at forstå barnet. Der er altid en grund til, at barnet reagerer.
- Det er den voksnes ansvar sikre barnets tryghed og trivsel og rumme de enkelte børn både i omsorg, planlægning og pædagogisk tilgang.
- Vi skal være opmærksomme på rutiner og gentagelser, for det er her vi både kan se forskelligheden og arbejde med den. I rutinerne og gentagelserne kan vi både styrke, øve og drage nytte af børnenes kompetencer, vi kan tage hensyn til børnenes tempo og til børnenes forskellighed, og vi kan give børnene ansvar ved at lade de børn der kan, hjælpe de børn, der har brug for hjælp.
- Vi skal hele tiden reflektere over vores egen tilgang til barnet og til barnets generelle trivsel - både socialt og udviklingsmæssigt.
- Vi skal være nysgerrige og undersøgende på barnets trivsel og udvikling.
- Det er altid den voksnes ansvar at skabe en god relation til det enkelte barn og sikre at barnet har gode relationer til fællesskabet.
- Vi har ansvar for at lave observationer og handleplaner for det enkelte barn. Det er vores opgave at sætte de rigtige arenaer, hvor barnet kan udvikle sig.
- Vores rolle er at se det hele barn, dets interesser og præferencer samt dets temperament, disposition og personlighed.
- Vores grundlæggende børnesyn betyder, at vi skal være indstillet på at ændre praksis alt efter den børnegruppe vi har.
- Gennem stærkere læringsfællesskaber skal vi have fokus på egen rolle, så vi sikrer ovenstående.

Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Vores dannelsessyn

- Dannelse refererer til en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed som rettesnor til at orientere sig og handle i en global verden som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske med ytringsfrihed og medbestemmelse.

- Dannelse er fundamentet i det hele menneske, det handler om identitet – om at udvikle en bevidsthed om, hvem man er og hvor man hører til. Dannelse til fællesskabet ligger i identitetsdannelsen.
- Dannelse er livslang læring og sker i samspil med omverdenen.
- Dannelse handler om kultur, etik og moral og fordrer respekt for vores omverden, vores natur og for fællesskabet.
- Dannelse handler om udsyn, opdragelse, medmenneskelig forståelse og indsigt.
- Dannelse handler om at have et ståsted i livet.
- Dannelse handler om en livsduelig rettesnor, som man har i sig selv og som udvikler sig i forbindelse med oplevelser og erfaringer med det omkringliggende samfund. En rettesnor der gør, at børnene opfører sig med respekt overfor hinanden og ved, hvad der er rigtigt og forkert og kan træffe kvalificerede beslutninger, når de møder omverdenen

Pædagogisk tilgang

- Vi skal være gode rollemodeller.
- Vi skal have fokus på fællesskabet.
- Vi skal se tingene i et større perspektiv. Vi er bærere af traditioner, historiefortællinger og værdier.
- Vi skal være bevidste om vores egne værdier, så vi ikke er fastlåste, så vi ikke hindrer udvikling og så vi ikke er fordømmende. Vi skal tillade børn og forældre at være aktivt deltagende.
- Vi skal have en ressourcegang, så børnene har noget positivt at spejle sig i.
- Vi skal klæde børnene på til at kunne mestre eget liv.

Hvornår skal vi trøste, når et barn falder og hvornår skal vi sige ”op igen”? Dette er vigtigt at overveje i forhold til dannelse. Det kan ikke nytte, at vi kun siger ”op igen”, når et barn falder, så barnet, når det bliver ung eller voksen og ser en kammerat ”falde”, blot siger ”op igen”. Hvordan er det, vi drager omsorg for dem, så de selv bliver i stand til at give omsorg?

Børneperspektivet

Arbejdet med børneperspektiver kræver at det pædagogiske personale har mod til at stille deres pædagogik til skue, lytte til, hvad børnene siger, og være villige til at inddrage børnenes oplevelser i det pædagogiske læringsmiljø.

Pædagogisk tilgang

- Vi skal sikre, at børnene bliver lyttet til og får mulighed for indflydelse. Børnene skal have en stemme.
- Vi skal sætte os i børnenes sted og følge børnenes spor.
- Vi skal organisere en ramme, hvor børnene lærer at vise hensyn, lytte og indgå i dialog.
- Vi skal møde børnene med respekt og anerkendelse.

- Vi skal sikre ro omkring børnene, give tid til pause og sikre at børnene får lov til at restituere.
- Vi skal være nysgerrige, når barnet vil noget andet.
- Vi skal planlægge aktiviteter ud fra børnenes idéer og forslag - dét, som de er optaget af.
- Vi skal være opmærksomme på vores definitionsmagt f.eks. i legen.
- Vi skal anvende børneinterviews f.eks. når vi starter et nyt emne op og når vi evaluerer.
- Vi planlægger rækkefølgen i en aktivitet ud fra barnets perspektiv. Eksempelvis kan det være hensigtsmæssigt at tage på tur til skoven inden vi taler om dyr og liv i skoven. At starte med konkrete i stedet for det abstrakte.
- Vi skal give børnene valgmuligheder og støtte dem i at træffe valg.

Observationer fra leg: Personalet er blevet iagttaget i deres rolle, når de indgår i børnenes leg. Det viste sig, at selvom de voksne prøvede at se børnenes perspektiv, så skete det alligevel, at de ofte (ubevidst) overtog legen. Når børnene f.eks. legede en rolleleg, der måske handlede om købmand, og så pludselig talte om et monster, så var der en tendens til, at de voksne forsøgte at holde legen på det spor, som legen var startet på.

Børnene er vant til at springe i deres leg, og dette skal vi voksne være opmærksomme på.

Leg, læring og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn. Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene. Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Beskrivelse af den pædagogiske praksis, som understøtter udvikling af både børnefællesskaber og det sociale rum, hvor det enkelte barn lærer og udvikler sig. Beskrivelsen skal både omhandle børnegruppen på dagtilbudsniveau og de forskelle, der kan være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Leg

Legen er grundlæggende for børns sociale og personlige læring. Legen fremmer bl.a. fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Derfor har legen en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af dagligdagen. Grundlæggende leger børn

spontant og af sig selv, men nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes for, at alle børn kan være med og for, at legen udvikler sig positivt for alle børn. Alle børn skal lære at lege, og vi skal hjælpe dem med at opbygge de nødvendige kompetencer. Nogle børn kan være udfordrede af at lære at lege, og det kræver at de skal have ekstra hjælp til at opbygge de nødvendige kompetencer.

Pædagogisk tilgang

Børn skal ikke have "overvågende" voksne i ryggen konstant, men det er den voksnes ansvar at vurdere hvilke børn, der kan lege selv. Pædagogen spiller en vigtig rolle i legen, og kan med stor fordel organisere legene for børnene, og dermed hjælpe børnenes initiativer på vej. Legen foregår i en kontekst, som vi voksne har ansvaret for - det være sig indretning ude og inde, måden vi organiserer os på samt den voksnes rolle og grænser.

Legen skal ikke altid have en dagsorden. Legen har en værdi i sig selv. Når børn leger bruger de energi. Leg kan være hårdt arbejde.

Børnene skal have det sjovt, have gode legerelationer og have en oplevelse af, at de selv bestemmer rammen for leg og magter at udvikle denne. Som voksne er vi aktører i forhold til at skabe gode rammer for børnenes leg. Vi skal skabe rum, plads og tid til fordybelse og understøtte børnenes legekompeterencer, sådan at børnene oplever legen som fri, spontan og uden særligt formål.

Vi skal lave stilladser omkring udviklende legemiljøer, hvor børnene kan få øje på hinanden og sammen udforske andre positioner end de plejer at have.

Der er i børnehaven en pigegruppe, hvor personalet har en oplevelse af, at legen er sjov og konstruktiv. Da en voksen begynder at observere legen, bliver det tydeligt, at der er en pige, der styrer legen på en ikke særlig hensigtsmæssig måde. Den voksne blander sig og hjælper pigerne til en god rollefordeling i legen, som tilgodeser alle børnene.

Børnefællesskaber

I dagtilbud indgår børn i et socialt fællesskab sammen med andre børn og voksne. De konkrete børn og voksne, der er til stede i dagtilbuddet, er fælles om at skabe det sociale rum, hvorigennem de enkelte børn lærer og udvikler sig. Sammen med det pædagogiske personale har de andre børn betydning for, hvilke erfaringer det enkelte barn gør sig, når det er i dagtilbuddet.

Der skal være fællesskaber for alle børn, og vi skal være ansvarlige for alle fællesskaber. Børn lærer af børn, så derfor har netop fællesskabet stor betydning.

Vi ønsker at udvikle empatiske børn, der har forståelse for hinanden og behandler hinanden med respekt. Børnene skal være opmærksomme på hinanden og drage omsorg for hinanden. Vi skal hjælpe dem til at få øje på hinanden.

Pædagogisk tilgang

Som voksne skal vi give børnene et ansvar i fællesskabet, så de får oplevelsen af at høre til. Det kan f.eks. handle om at deltage i borddækning, at det større barn har en mentor-rolle i forhold til et mindre barn.

Vi skal inddrage børnene i beslutninger og i planlægningen af aktiviteter. Børnene skal være med til at træffe beslutninger i fællesskabet, kunne gå på kompromis og udsætte egne behov, så vi lærer dem at være demokratiske medborgere.

Vi skal være opmærksomme på, at nogle børn bedst rummer de små fællesskaber fremfor de store.

Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i læreplanen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

Læring

Læring skal tænkes bredt både i vuggestuen og i børnehaven. Læring indgår hele dagen – i alt, hvad barnet foretager sig, også rutinesituationer. Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer, samt ved at eksperimentere med fx natur, materialer og gøre opdagelser.

Børn lærer gennem kommunikation og i interaktioner med fællesskabet. De lærer ved at opleve nyt, ved at gøre erfaringer og ved at finde kreative løsninger på udfordringer i de sammenhænge, de indgår i sammen med andre børn og voksne. Børns læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs.

Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem bl.a. børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutinesituationer som fx frokosten. En forudsætning for at skabe de bedste betingelser for barnets læring er et tæt samarbejde mellem forældre og personale.

Pædagogisk tilgang

Der ligger læring i barnets møde med voksne. Derfor skal vi møde barnet med respekt og anerkende barnet og dets følelse. Vi skal være gode rollemodeller. Fx hvis et barn falder, er det vigtigt at vi viser de andre børn, at vi giver hjælp, trøst og omsorg for hinanden - og gerne får børnene til at hjælpe hinanden.

Når vi laver aktiviteter med børnene, har vi fokus på at skabe den bedst mulige proces. Leder processen ikke hen mod det mål vi har sat os, så skal vi ændre processen.

Det pædagogiske personale skal skabe alsidige, inspirerende, inddragende og trygge læringsmiljøer, og give plads til at være eksperimenterende, undersøgende og nysgerrig.

Læringsmiljøer skal være fleksible og tilpasset børnegruppen og børnenes interesser.

Fx hvis et barn fylder gummistøvlen med vand, så er der ingen grund til at "skælde ud". Støvlen er våd, så måske giver det mening at undersøge om støvlen kan holde tæt, og hvor meget vand den kan rumme.

Som personale har vi pligt til at overveje, om vi gør det rigtige for at nå vores børn og lære dem det, vi gerne vil. Vi skal have en god daglig kontakt med forældrene og dokumentere de ting, der foregår i institutionen – både i forhold til det enkelte barn og i forhold til fællesskabet. Vi skal have en løbende dialog med forældrene, så vi gensidigt kan støtte op om barnets udviklingstrin og den læring, der hører til udviklingstrinnet.

At tage pædagogisk ansvar kræver kendskab til det enkelte barn – med udgangspunkt heri kan vi skabe rammerne. Vi skal reflektere over det pædagogiske læringsmiljø, og give systematisk feedback gennem stærkere læringsfællesskaber f.eks. gennem "praksis-fortællinger", observationer, indsamling af data og faglige diskussioner. Refleksionerne over egen praksis skal implementeres i hverdagen og altid på en hensigtsmæssig måde. Til dette bruger vi SMTTE, dobbelt lærings-loop og KOLB's læringscirkel.

Læring og læreplanstemaer

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne skal tage udgangspunkt i Børne- og Socialministeriets beskrivelser af temaerne. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for Børne- og Socialministeriets to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, hvor de pædagogiske mål beskriver sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn, og det er afgørende, at de tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud. Læs de ministerielt fastsatte indholdsbeskrivelser og mål for læreplanstemaerne i: "Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold", der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud.

Læreplanstemaerne er:

- 1. Alsidig personlig udvikling.*
- 2. Social udvikling.*
- 3. Kommunikation og sprog.*
- 4. Krop, sanser og bevægelse.*
- 5. Natur, udeliv og science.*
- 6. Kultur, æstetik og fællesskab.*

Læring og læreplanstemaer

Vi tager udgangspunkt i at organisere os, så det enkelte barn og hele gruppen opnår læring gennem hele dagen. Vi betragter hele dagen som et læringsrum og vi bygger dagen op i en balance mellem børneinitierede og voksenorganiserede sammenhænge.

I diverse mødefora planlægger vi organisering af dagligdagen, både kortsigtet og langsigtet.

Læreplanstemaerne er til stede i alle de sammenhænge børnene indgår i. Det være sig både i hverdagens rutiner, i de planlagte voksenstyrede aktiviteter, men i høj grad også i de børneinitierede aktiviteter. Vi arbejder meget bevidst med det brede læringssyn når vi forholder os til børnene, hverdagen og praksis.

I en rutinesituation som f.eks. badeværelset er følgende læreplanstemaer til stede:

- Børn står i kø til vasken og lærer turtagning = social udvikling
- Et barn hjælper et andet barn med at få tørret hænder = social udvikling

- Børn tager tøj af og på = alsidig personlig udvikling og krop, sanser og bevægelse
- Voksne benævner/sætter ord på det der sker på badeværelset = sprog og kommunikation, kultur, science
- Børn taler med hinanden = sprog og kommunikation
- Børn vasker hænder, går på toilet og får øje på kønsforskelle = krop, sanser og bevægelse, science, kultur og fællesskab

I en børneinitieret leg som lægelegen er følgende læreplanstemaer til stede:

- Børnene organiserer legen og rummet = sprog og kommunikation, social udvikling
- De vælger/diskuterer roller i legen = social udvikling, sprog og kommunikation
- Børnene imiterer lægen/patientens rolle ud fra egne erfaringer = kultur, sprog og kommunikation
- Lægen undersøger patienten = krop, sanser, natur, science, alsidig personlig udvikling, social udvikling

Vi tilegner os viden ved selv at være opsøgende på ny viden og inspiration. Både fra kurser, kollegaer, fagblade, tidsskrifter og forskning. På ledermøder deler vi praksisfortællinger som tager udgangspunkt i praksisevalueringer. Vi forholder os undrende til praksis, vi tør tvivle og bede om hjælp.

Vi arbejder med data, systematisk refleksion, diverse metoder samt forældreinddragelse.

Her kan nævnes:

- Dialoghjul og statusudviklings-samtaler (SUS)
- Sprogvurderinger
- Motorikvurderinger
- TRAS og DPU
- KOLBS læringscirkel
- SMTTE

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets

arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

Forældresamarbejde

Det gode forældresamarbejde er en forudsætning for at arbejde hen mod visionen om, at alle børn skal bruge deres potentiale og udnytte det, så de klarer sig bedst muligt ud fra de forudsætninger, de har.

Forældresamarbejdet skal være et gensidigt tillidsfuldt, åbent og ærligt samarbejde, hvor der i det daglige er mulighed for dialog om stort og småt. Det giver mulighed for at forstå barnets adfærd som en helhed ud fra dets livsbetingelse. Denne forståelse er en vigtig forudsætning for, at forældre og pædagoger i fællesskab kan koncentrere sig om at skabe en positiv udvikling for barnet. Det er et fælles ansvar, at hverdagen fungerer for barnet, derfor stiller vi også forventninger til forældrene om at følge med i den enkelte afdelings liv og rutiner.

For at leve op til 95%-målsætningen skal vi gøre en indsats i forhold til at klæde de mindre ressourcestærke familier på, således at børnene får de bedst mulige betingelser for at bryde den sociale arv. Vi kan gøre en forskel, men det er nødvendigt, at vi har forældrene med, så vi sammen ruste børnene til at indgå i fællesskaber/demokratiske fællesskaber.

Ud over den daglige dialog tilbyder vi forskellige samtaler alt efter behov. Der er f.eks. fastlagt en opstartssamtale, hvor der sker en gensidig forventningsafklaring, og der afholdes status- og udviklingssamtaler, når barnet er henholdsvis 9-14 mdr., 2,5 og 5,5 år. Disse samtaler er en gensidig dialog om, hvordan barnet udvikler sig, hvordan pædagogerne oplever barnets udvikling i institutionen, hvordan forældrene oplever barnets udvikling i institutionen og derhjemme samt hvilke tiltag kan vi i fællesskab sætte ind med for sammen at støtte op om barnets videre udvikling. Disse tiltag sker bl.a. ud fra ønsket om tidlig indsats.

Målet med forældresamarbejdet er:

- At sikre livsduelige børn
- At sikre rettidig indsats
- At få skabt en kultur, hvor forældrene og det pædagogiske personale sammen skaber de bedste betingelser for børnenes læring, udvikling og trivsel
- Medvirke til at højne forældre-evnen, hvor det er nødvendigt
- At skabe en bevidst dialog om det at være en god forælder

Pædagogisk tilgang

- Alle forældre gør deres bedste - men nogle har brug for professionel vejledning til at gøre noget andet
- Vi skal skabe det excellente samarbejde ved at se og forstå problematikkerne ud fra mange perspektiver. Hvordan kan vi guide forældrene med respekt for, at det kan være svært og tager tid at ændre mønstre og rutiner i familien?
- Forældre og personale møder hinanden i "den gode fortælling"
- Vi arbejder mod at gøre institutionen til "vores fælles sted", hvor forældrene er aktive, engagerede og tager ansvar, og hvor vi alle har positive forventninger til samarbejdet.
- Forældre er forskellige og skal mødes forskelligt. Det kan nødvendiggøre, at vi skal ændre vores måde at tænke på, og ikke lade os begrænse af egne normer og holdninger.

Forældresamarbejdet organiseres i de enkelte afdelinger gennem det daglige samarbejde mellem pædagoger, pædagogisk leder og forældre. Dagtilbudslederen inddrages i forældresamarbejdet i forbindelse med diverse møder, samarbejde omkring børn, når det er nødvendigt og når det drejer sig om svære samtaler. Dagtilbudslederen er desuden ansvarlig for samarbejdet med bestyrelsen. Bestyrelsen er med til at fastlægge principperne for, hvad vi ønsker børnene skal lære, hvordan hverdagen skal forme sig for børnene, og hvilke betingelser de skal have. De laver blandt andet kampagner for at støtte op om det pædagogiske arbejde i institutionerne.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Børn i udsatte positioner

For at sikre børn i udsatte positioner er det vigtigt at have en fleksibel struktur, der kan understøtte det enkelte barn.

- Det handler om at have mange forskellige fællesskaber, der tilgodeser alle børn – små fællesskaber, store fællesskaber, pige/drenge-fællesskaber osv.
- Vi skal hjælpe til og tage ansvar for at skabe et fællesskab, hvor barnet trives og får succes.
- Vi arbejder med barnets nærmeste udviklingszone. Vi justerer og tilpasser krav og forventninger, så barnet oplever, at det lykkes.
- Opmærksomhed på relationer – både børnene imellem, men også mellem barn og voksen. Den rigtige relation er vigtig for arbejdet med barnet.
- Vi skal tilpasse de voksenstyrede aktiviteter til barnet, så barnet oplever at det kan.
- Vi skal være nærværende, så vi har øje på børnene, også når de er i børnefællesskaber. Vi skal organisere os, så vi hele tiden er opmærksomme og tilgængelige for børnene med respekt for deres egne lege, aktiviteter og aktiviteter.
- Vi skal organisere og strukturere rammerne, så der frigives overskud til læring og trivsel.
- Vi bruger visuel støtte, så dagen og konteksten bliver tydeliggjort.
- At barnet udvikles og trives, er vores ansvar!
- Vi voksne har en skærpet opmærksomhed, så vi er i stand til at handle hurtigt, når vi er bekymret for et barn.
- Det forudsætter, at vi har et godt samarbejde, hvor vi er fælles om at sætte en retning og en ramme for det enkelte barn og fællesskabet.
- Personalet skal være villigt til at modtage sparring.
- Vi skal være opmærksomme på forebyggelsestrekanten, så vi kan gribe ind, inden bekymringen bliver for stor. Vi skal hjælpe hinanden til at forstå.
- Vi har forskellige materialer, der kan hjælpe os med at afdække barnets vanskeligheder. Det er vores opgave at blive klogere på barnet.
- Samarbejdet med forældre er nødvendigt for at gøre en forskel. Vi skal møde forældrene, der hvor de er og involvere dem i at lave mål og handleplaner. Det kræver løbende dialoger. Sårbare børn har ofte sårbare forældre - og det er vigtigt at have forståelse for.
- Der skal differentieres i vores møde med forældrene.
- Det er vores ansvar at inddrage andre relevante samarbejdspartnere, der kan hjælpe og støtte op om barnet og familien.
- Vi er forpligtet på at handle og følge op så tidligt som mulig. Tidlig indsats.

Pædagogisk tilgang

Vi skal have de samme mål for udsatte børn, som for alle andre børn – men måske er det nødvendigt, at målene nås på anden vis og at udviklingen ses ud fra det enkelte barn og ikke ud fra børn generelt. Børn skal bruge deres potentiale med de forudsætninger, de har og med den støtte, som er nødvendig. Vi skal ikke kun se på "resultatet" - vi skal se på barnets progression.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

Sammenhæng med børnehaveklassen

Børnene skal styrkes i de forskellige læreplanstemaer, men det skal gøres på en kreativ måde. De skal lære at tro på, at der ikke kun er én vej. Vi skal vise dem flere veje, som de skal have lov til at udforske. Jo mere vi kan understøtte og hjælpe børnene til at eksperimentere og til at undre sig, desto mere mod har de på at være kreative – og dermed mod på selve livet.

Der er ikke altid kun én løsning - vi skal se muligheder og bryde mønstre og gøre tingene på en ny måde. Vi skal turde være innovative og tænke skøre tanker og rette vores fokus på, hvorfor vi gør tingene, ligesom vi skal være mere opmærksomme på selve processen frem for produktet. Vi skal kunne slippe kontrollen - gribe forundringen og se hvor vi ender. Vi skal arbejde med stærkere læringsfællesskaber.

Gennem arbejdet med kreativitet er vores mål at give børnene en strategi til at tænke anderledes. At skabe livsduelige og robuste børn med et stort selvværd, børn der er nysgerrige på livet og har sociale evner og gode legekompeter, så de kan klare sig godt i skolen. Børn, der har mod på nye udfordringer, tør øve sig og blive i det, der ikke lykkes første gang.

Overgangen har stor betydning for, om barnet får en god og tryk skolestart, hvilket kan have stor betydning for den videre skolegang. Det er vores fælles opgave at sikre helhed og sammenhæng. Vi samarbejder med forældrene om, hvordan vi styrker barnet til at blive klar til skole. Sammen med forældrene taler vi om, hvilke færdigheder barnet skal kunne inden skolestart og hvordan vi sammen med forældrene kan hjælpe dem til at opnå disse færdigheder. Det er fx vigtigt at barnet kan være vedholdende, kan styre egne impulser, kan aflæse konteksten og være gode kammerater.

I forbindelse med overgang fra dagtilbud til skole har vi udarbejdet et skema, der skal sikre en faglig overlevering til skolen og som samtidig giver skolen mulighed for at give tilbagemeldinger til dagtilbuddet om, hvordan børnene klarer skolestarten. Det er et skema, der tager afsæt i SUS-materialet og en fælles forståelse af forebyggelsestrekanten. Inden skolestart involveres institutionen i at opkvalificere klassedannelserne.

Vi samarbejder om fælles aktiviteter på tværs af skole og dagtilbud, f.eks. med "Naturens Dag", to skoledage med storbørnsgruppe, besøg på biblioteket osv.

Ca. fire måneder efter skolestart besøger skoleleder og indskolingsleder de forskellige afdelinger, hvor de giver et tilbageløb i forhold til de børn, som de har modtaget fra afdelingen. Disse besøg er sammen med skemaet med til at sikre et frem- og tilbageløb, således at vi kan udvikle den pædagogiske praksis på baggrund af hinandens erfaringer og refleksioner.

Nest

Vi arbejder på at skabe en forståelse for Nest i et 0-18 års-perspektiv. Det gør vi bl.a. ved at anvende nogle af redskaberne fra Nest for at skabe genkendelighed for børnene. Nogle afdelinger er uddannede i Nest mens andre er på vej.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Inddragelse af lokalsamfundet

- Vi samarbejder med vores distriktsskole i forbindelse med 0-18 års perspektivet, overgang til børnehaveklasse og andre formaliserede samarbejdsformer.
- Vi inviteres af og til at deltage i aktiviteter, som den lokale distriktsskoles klasser tilbyder os.
- Vi bruger skolens rammer, når vi har brug for det, f.eks. fodboldbaner, biblioteket, legepladsen osv.
- Vi samarbejder med spejderne i forbindelse med naturens dag.
- Vi bruger/har mulighed for at bruge skøjtehallens tilbud om aktiviteter.
- Vi har mulighed for samarbejde og samarbejder med DR.

- Vi samarbejder med Christiansbjerg lokalråd, som består af lokalcentret, kirken og andre interessenter, om julefest, fastelavnsfest og Christiansbjergdagene. Vi samarbejder endvidere om den videre udvikling af det lokale fællesskab.
- Vi deltager børnegudstjeneste i forbindelse med julen i den lokale kirke, hvor børnene går Lucia optog.
- Vi samarbejder med plejehjemmet om besøg og luciaoptog. En enkelt afdeling har et formaliseret samarbejde om besøg fra børnehaven, med fastlagte aktiviteter. Her samarbejdes med plejehjemmets oplevelsesterapeut.
- En afdeling samarbejder med et lokalt tømmefirma, om at afhente affaldstræ til brug på værkstedet.
- En afdeling lægger lokaler til fritidsklubbens pigeklub, som består af piger mellem 13 og 18 år.
- Vores legepladser er åbne, så lokalområdets beboere kan mødes og bruge legepladserne udenfor åbningstiden.
- Der er et samarbejde med den lokale boligforening og vandtårnsprojektet, og i øjeblikket udvikles der på ideen om arrangementer for familier sammen med Folkesundhed Aarhus.

Vi bruger besøgene og samarbejdet som et springbræt til at arbejdet med dannelse og kultur. På den måde føler børnene sig hjemme i lokalmiljøet og det udvider børns omverdensforståelse. Vi understøtter barnets oplevelse af at være en del af et større fællesskab. Det vigtigste er, at samarbejdet er menings- og betydningsfuldt og gør en forskel for børnene.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte at alle børn kan indgå i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Lærings- og legemiljøet skal ikke være fastlåst, det skal fortsat være muligt for børnene at bruge deres fantasi til at udvide aktiviteten eller legen, ligesom det skal være muligt at skabe nye

lærings- og legemiljøer alt efter, hvad børnene er optaget af. Indretningen skal signalere forventet adfærd, men det er samtidig vigtigt at tage afsæt i, at alle børn har forskellige behov. Nogle børn har brug for ro, andre har brug for at kunne udfolde sig fysisk, og det handler om at indrette rummene i institutionen, så alle børn kan udfolde sig uden at begrænse hinanden. Det fysiske miljø skaber rammen for læring, for leg og for interaktion både børnene imellem og mellem børn og voksne. Derfor er det vigtigt, at der ligger refleksion bag, så indretningen bliver en bevidst handling.

Det pædagogiske personale skal skabe alsidige, inspirerende, inddragende og trygge læringsmiljøer, hvor børnene har mulighed for at udfolde sig og fordybe sig i leg. Samtidig skal der være plads til at børnene kan være eksperimenterende, undersøgende og nysgerrige.

Vi tænker overblik og struktur ind i indretningen, fordi det er med til at skabe tryghed for børnene og er en forudsætning for et godt læringsmiljø, det være sig både i forhold til de fysiske rammer, indretning og kodning af rummet.

Læringsmiljøer skal være tydelige for barnet og samtidig fleksible, så de løbende kan tilpasses børnegruppen og børnenes interesser. Når vi indretter rummet, skal vi tænke muligheder ved f.eks. at differentiere vores regler. Der kan f.eks. være en klatrevæg på gangen, selvom gangen ikke er et sted, hvor børnene må løbe på alle tider af dagen. Børnene forstå godt, at ting kun er tilladt på nogle tidspunkter. Når personalet er bevidst om, hvad det er for lærings- og legemiljø-er, der er behov for, handler det i første omgang om at flytte om og sortere i de aktivitetsmaterialer og det legetøj, der er på hylder og i kurve.

Indretning kan forstyrre ved at der f.eks. roder i rummet, at der er ganglinjer tværs gennem et legeområde, eller at der hænger gamle, "glemte" tegninger på væggen. Det er en kontinuerlig opgave for det pædagogiske personale løbende at holde orden, men også løbende at justere og ændre rammerne, så de tilgodeser børnenes behov og interesser.

Der skal tænkes over æstetikken i rummet ved at vi har en holdning til både farve, udsmykning og slitage af møbler og legetøj. Børnene skal lære at passe på tingene. Der skal være adgang til materialer og børnenes kreationer skal udstilles på en respektfuld måde og skiftes med jævne mellemrum.

Børnene må gerne blive overrasket i det æstetiske miljø ved at der f.eks. er en farverig fugl i et træ på legepladsen. Æstetikken er med til at styrke børnenes kreativitet og fantasi, fordi det er inspirerende og pirrer til deres skabertrang.